

Lähettäjä: Helena Lamponen <Helena.Lamponen@akavanerityisalat.fi>
Lähetetty: keskiviikko 14. maaliskuuta 2018 11.47
Vastaanottaja: STM Kirjaamo
Kopio: Maisonlahti Marjaana (STM)
Aihe: Akavan Erityisalat, lausunto yhdistelmävakuutusta koskevasta muistiosta STM012:00/2018

Luokat: Oranssi luokka

Sosiaali- ja terveysministeriölle

14.3.2018

Lausuntopyyntö muistiosta yhdistelmävakuutukseksi STM012:00/2018
1207790 v. 2
STM/637/2018

LAUSUNTO YHDISTELMÄVAKUUTUSTA KOSKEVASTA MUISTIOSTA

Akavan Erityisalat kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua yhdistelmävakuutusta koskevasta muistiosta ja toteaa seuraavaa:

Yhdistelmävakuutuksen tarve

Akavan Erityisalat edustaa mm. taiteen, kulttuurin ja kieli- ja viestintäalojen korkeakoulutettuja asiantuntijoita. Tutkimusten mukaan työnteon muodosta riippumatta näillä aloilla ansiotaso on matala ja neuvotteluasema on heikko. Lisäksi näillä aloilla eri työn teon muotojen yhdistäminen on ollut jo pitkään arkipäivää. Yhdistelmävakuutukselle on siksi käytännössä osoitettu tarve.

Tätä vakuutusta eniten tarvitsevilla liittomme jäsenillä on kuitenkin usein niin matala tulotaso, että he eivät pysty esitetyn kaltaista vakuutusta ottamaan. Ihmettelyä herättää, miksi ministeriö on pyytänyt lausuntoja vain näitä matalapalkkaisia ryhmiä edustavilta tahoilta, kun yhdistelmävakuutuksen piiriin luettavia on lähemmäs 180 000, mukana myös hyväpalkkaisia ammattiryhmiä.

Mallinnetun ehdotuksen riittävyys toteuttamaan yhdistelmävakuutuksen tarve

On hyvä, että ehdotus yhdistelmävakuutukseksi huomioi 1) palkansaajan työssäoloehdon täyttävät palkansaajat, joka tekevät myös yrittäjinä työtä, 2) yrittäjän työssäoloehdon täyttävät yrittäjät, jotka tekevät myös palkansaajina töitä ja 3) palkansaajana ja yrittäjänä rinnakkain toimivat. On myös hyvä, että yhdistelmävakuutus kattaa myös työnantajina toimivat yrittäjät. Nykyinen monimuotoinen työelämä edellyttää, että henkilön kaikki työn tekemisen tavat tulevat huomioituiksi työttömyysturvassa.

Yhdistelmävakuutuksen käytännön toimivuuden näkökulmasta epäilemme esitettyä 15 kuukauden työssäoloehto. Työssäoloehto on liian pitkä kaikissa edellä mainituissa yhdistelmävakuutuksen piiriin luettavissa ryhmissä. Työssäoloehdon arviointia varten tarvitaan vielä lisää laskelmia. Niissä on huomioitava myös se, että eri aloilla työttömyysaste vaihtelee. Edustamillamme aloilla työttömyys on tavallista ja kausittaista. Työttömyyden esiintyvyys vaikuttaa myös yhdistelmävakuutuksen hintaan ja rahoitukseen. Vakuutuksen hinta puolestaan vaikuttaa vakuutuksen kiinnostavuuteen, mikä on sidoksissa rahoituspuoleen kestävyyteen. Jo nyt on ennakoitavissa, että eri aloilla so. eri kassoissa yhdistelmävakuutuksen hinta tulee vaihtelevaan. Tämä ei ole omiaan edistämään laajaa vakuutuksen ottamista.

Vaikka muistiossa 15 kuukauden työssäoloehto perustellaan mm. rahoituksen kestävyydellä, vakuutuksen ottajien näkökulmasta katsottuna työssäoloehdon on oltava lyhyempi, nykyisellään palkansaajiin sovellettavan työssäoloehdon mukainen. Tätä voi perustella sillä, että yhdistelmävakuutusta tulevat tarvitsemaan erityisesti pienimuotoisesti omassa työssä työllistyvät. Lisäksi usein toimeksiantotyössä

itsensätyöllistäjän itsenäisyys on näennäistä ja asema vertautuu palkansaajaan palkkiotason, toimeksiannon aikataulun ja toimeksiannon laadullisten kriteerien osalta. Neuvotteluasema on heikko paitsi perinteen, myös mm. kollektiivisten neuvotteluoikeuksien puuttumisen vuoksi.

Muistion mukaan yksittäisellä jäsenellä voisi olla samaan aikaan sekä euromääräinen että %-määräinen jäsenmaksu. Jäsenmaksuperusteen on oltava selkeä ja helposti ymmärrettävä, jotta yhdistelmävakuutus olisi aito vaihtoehto perinteisille työttömyysvakuutusmuodoille.

Muistiossa ei ole tarkasteltu vaihtoehtoa, jonka mukaan työssäoloehdon pituus määräytyisi portaittain ansioiden mukaan, mikä voisi osaltaan mahdollistaa työssäoloehdon lyhentämisen. Esitämme tätä tarkastelua.

Työssäoloehdotusta koskevan sääntelyn ymmärrettävyys

Esitys koetaan joustamattomana ja kirjoitusasua on selkeytettävä sekä lakitekstissä että esitöissä. Esitys ei aukea ilman esimerkkejä. On myös kiinnitettävä huomioita siihen, että soveltamisohjeet ovat selkeät, jotta tulkinnallisia epäselvyyksiä ei tule ja että soveltajille järjestetään riittävä koulutus.

Rahoitusta koskeva ehdotus

Esitetty rahoitusmalli voi johtaa siihen, että vakuutuksesta tulee liian kallis ja se jää siksi ottamatta. Rahoitusratkaisuihin on varmistettava vakuutusmaksun kohtuullisuus. Tässä on erityisesti huomioitava vakuutuksen ensisijaisen kohderyhmän taloudellinen asema. Eri aloilla työttömyysaste vaihtelee. Edustamillamme aloilla työttömyys on tavallista ja kausittaista. Työttömyyden esiintyvyys vaikuttaa myös yhdistelmävakuutuksen hintaan ja rahoitukseen, ja vakuutuksen hinta puolestaan vaikuttaa vakuutuksen kiinnostavuuteen, mikä on sidoksissa rahoituspohjan kestävyysasteeseen. Jo nyt on ennakoitavissa, että eri aloilla so. eri kassoissa yhdistelmävakuutuksen hinta tulee vaihtelevaan. Tämä ei ole omiaan edistämään laajaa vakuutuksen ottamista.

Rahoitusta ja vakuutuksen hintaa koskevia ongelmia on lievennettävissä valtion tuella rahoitusjärjestelmään ja myös tietoteknisten järjestelmien käyttöön ottoon.

Otamme esille vakuutusmaksun mahdollisen laiminlyönnin seuraamukset. Myös näitä on arvioitava jatkovalmistelussa.

Muistiossa ei ehdoteta vaihtoehtoa, jossa toimeksiantajat maksavat vakuutuksen kuluja osana tekijän laskua. Mallia ei esitetty, koska kyseessä on lisäkulu toimeksiantajille.

Esityksen mukaan tekijät kustantavat itse vakuutuksen. Esityksen mukaisen mallin toteutuessa ns. käteen jäävä palkkio pienenee käytännössä entisestään, koska yhdistelmävakuutusta ei voida eritellä laskussa. Muistiossa esitetty malli edistää alhaista ansioiden tason kehitystä ja vahvistaa heikkoa kannattavuuskehitystä.

Esitämme, että ehdotuksen jatkovalmistelussa arvioidaan malli, jossa toimeksiantaja maksaa erillisenä eriteltynä eränä laskussa yhdistelmävakuutuksen osuuden. Tässä esittämämme on omiaan hillitsemään palkkatyön siirtämistä toimeksiantotyöksi ja siten hidastamaan havaitsemaamme työmarkkinoiden epävakautumista ja työn halpuuttamista.

Esimerkki av-käännösosalta: Toimeksiantotyötä on tarjottu 8 e/tunti, 5-30 h/viikko, 20-120 h/ kuukausi. Em. ansioista tekijä maksaa jo nyt työtilat, työvälineet, sairauslomat ja loma-ajan toimeentulon. Lisäksi on huomioitava eläketurvan järjestämisen tarve kustannuksineen.

Ehdotuksen voimaantulo

Ehdotus on saatettava voimaan niin nopeasti kuin mahdollista, huomioiden kuitenkin huolellisen jatkovalmistelun tarve, ja erityisesti ansaintaehdotusta ja rahoitusta koskevien ehdotusten arviointi ja ongelmien lieventäminen. Esitetyllä mallilla toimeenpanoon voi liittyä ennakoimattomia ongelmia. Mikäli käytännön soveltamisessa ilmenee epäkohtia, on oltava valmius arvioida ja korjata havaittuja ongelmia nopeallakin aikataululla.

Ystävällisin terveisin

Helena Lamponen

Helena Lamponen
Edunvalvontayksikön päällikkö
Akavan Erityisalat AE ry
Maistraatinportti 4 A, 6. krs
00240 Helsinki
p. 0201 235 352
helena.lamponen@akavanerityisalat.fi